

VERTROUWELIJKVERKIEZING TWEEDE KAMER 1963 - PSP

Bij de ruim 70.000 stemmen, door de PSP in maart 1962 gewonnen t.o.v. 1959, voegden zich op 15 mei jl. die van nog bijna 8.000 kiezers. De PSP verenigde 189.373 stemmen of 3,02% van het totale stemmental op haar lijsten.

T.o.v. 1959 won zij bij de thans gehouden Kamerverkiezingen bijna 79.000 stemmen, in percentages steeg zij van 1,84% tot 3,02%, haar zeteltal werd 4 in plaats van 2. In vergelijking met de uitslag van de Statenverkiezingen van maart 1962 was de winst miniem: 0,01%. In tal van gemeenten moest zelfs - vergeleken met maart 1962 - een niet onaanzienlijk verlies worden geïncasseerd, dat echter werd gecompenseerd door elders verkregen winsten.

Worden echter de Gemeenteraadsverkiezingen van mei 1962 bij de beschouwing betrokken (een dusdanige vergelijking gaat slechts op voor bepaalde plaatsen, daar de PSP slechts in beperkte mate kandidaten heeft gesteld voor gemeenteraden), dan valt vooral een sterke teruggang te ontwaren in de grote steden. Vele commentatoren menen dat deze partij over haar hoogtepunt van mei 1962 heen is, waarbij er op wordt gewezen, dat zij toen zou hebben geprofiteerd van het politieke klimaat (internationaal: atoombomproeven; nationaal: het Nieuw-Guinea vraagstuk), alsmede van het propagandistische effect van haar stembussucces in maart.

Dit moge al zo zijn, anderzijds moet worden opgemerkt dat het thans door de PSP behaalde quotum - vergeleken met maart 1962 - verrassend mag heten, waar zij de verkiezingscampagne ditmaal moest voeren, zonder de factoren, die destijds in haar voordeel werkten.

Het bolwerk van de PSP blijft Noordholland, waar in maart 1962 ruim 42% van al haar stemmen werd uitgebracht, zij het, dat haar percentage hier thans beneden de 40 is gekomen. Op een enkele plaats na werd - vergeleken met maart 1962 - overall verlies geleden, zowel in de industriegebieden (Zaanstreek, IJmond) als in de gemeenten met een meer landelijk karakter. In Amsterdam daalde de PSP-aanhang van 42.915 (8,8%) tot 40.761 stemmen (8,2%).

Wonderlijk genoeg wordt het verlies in Noordholland van ongeveer 2500 stemmen, weer ruimschoots goed gemaakt door de winst die deze

- 2 -

partij in Zuidholland boekte. Het verlies in Noordholland is mogelijk de Boerenpartij ten goede gekomen. Laatstgenoemde partij bleef in Zuidholland beneden haar gemiddeld landelijk resultaat en heeft daar de andere partijen en dus kennelijk ook de PSP minder schade toegebracht.

In Zuidholland heeft de PSP vermoedelijk geprofiteerd van stemmen die de PvdA verloor.

De overige provincies, die samen het resterende derde deel der PSP-stemmen opbrachten, geven geen opmerkelijke uitslagen te zien.

Boven het landelijk gemiddelde liggen de uitkomsten in Groningen en Friesland, zoals dit reeds van het begin van het PSP-optreden bij verkiezingen af het geval is geweest. Dit is niet verwonderlijk, gelet op de naar verhouding grote ontvankelijkheid in deze streken voor vredesbewegingen als b.v. De Derde Weg, terwijl voorts de in de jaren 1950 t/m 1954 optredende radicale groepering "Socialistische Unie" ook juist in Friesland haar beste resultaten had. Overigens liep het PSP-percentage in de provincie Groningen - vergeleken met maart 1962 - enigszins terug, terwijl in Friesland in dit opzicht een kleine winst werd geboekt.

In het Zuiden des lands nam de nog zeer geringe PSP-invloed op het kiezerscorps - vergeleken met maart 1962 - enigszins toe. De winst in Overijssel (0,4%) was in dit opzicht van iets meer betekenis. De CPN, wier propaganda er zeer stroef verliep, leed in deze provincie daartegenover een verlies van 0,3%.

Het volgende overzichtje maakt het stemmenverloop in enkele grote steden aanschouwelijk. Hierbij zij in het bijzonder gelet op de cijfers aangaande de Raadsverkiezingen 1962.

	Kamer 1959	Staten 1962	Raden 1962	Kamer 1963
<u>Amsterdam</u>	28.532 (5,6%)	42.915 (8,8%)	50.237 (10,2%)	40.761 (8,2%)
<u>Rotterdam</u>	11.446 (2,8%)	19.207 (4,8%)	24.946 (6,2%)	20.637 (5,0%)
<u>Den Haag</u>	8.805 (2,5%)	13.195 (4,0%)	17.634 (5,3%)	14.344 (4,2%)
<u>Utrecht</u>	2.656 (1,9%)	4.525 (3,3%)	5.977 (4,3%)	4.888 (3,5%)
<u>Haarlem</u>	4.564 (4,8%)	5.950 (6,4%)	7.345 (7,8%)	5.798 (6,1%)
<u>Groningen</u>	2.524 (3,2%)	4.478 (5,6%)	5.660 (7,1%)	4.441 (5,5%)
<u>Enschede</u>	963 (1,4%)	1.534 (2,3%)	2.089 (3,1%)	2.313 (3,3%)

Tenslotte volgt er een vergelijkend overzicht van de door de

- 3 -

PSP per provincie behaalde resultaten, waarin geen cijfers van de Gemeenteraadverkiezingen zijn opgenomen, aangezien daaraan slechts in een gering aantal gemeenten is deelgenomen.

	Kamer 1959		Staten 1962		Kamer 1963	
	stemmen	%	stemmen	%	stemmen	%
Groningen	4.401	(1,7)	10.240	(3,9)	9.707	(3,6)
Friesland	4.421	(1,7)	9.734	(3,8)	10.154	(3,9)
Drenthe	1.013	(0,6)	2.731	(1,7)	2.985	(1,8)
Overijssel	3.842	(0,9)	7.063	(1,7)	8.996	(2,1)
Gelderland	4.530	(0,7)	8.973	(1,3)	9.387	(1,3)
Utrecht	5.469	(1,5)	9.323	(2,6)	9.785	(2,6)
Noordholland	52.945	(4,7)	17.158	(6,8)	74.709	(6,4)
Zuidholland	29.929	(2,0)	48.877	(3,3)	51.717	(3,5)
Zeeland	647	(0,4)	1.328	(0,9)	1.608	(1,0)
Noordbrabant	2.433	(0,3)	4.558	(0,6)	5.746	(0,8)
Limburg	879	(0,2)	1.432	(0,3)	2.318	(0,5)
Nederland	110.499	(1,84)	181.417	(3,01)	189.020	(3,02)

- 4 -

VERKIEZINGEN TWEEDE KAMER 1963 - BOERENPARTIJ

De Boerenpartij nam in 1958 voor het eerst deel aan de stembusstrijd. Zij stelde toen kandidaten voor de Provinciale Staten van Gelderland en verwierf 2.930 stemmen, zijnde 0,4 % van het totale aantal dat in die provincie werd uitgebracht.

Aan de verkiezing van leden voor de Tweede Kamer in 1959 nam zij deel in 9 van de 11 provinciën en zij bereikte toen een resultaat van 39.423 stemmen of 0,7 % van het totaal, juist niet toereikend voor één zetel. In 1962 werd wel een zetel veroverd in de Provinciale Staten van Gelderland. In Drenthe, waar eveneens kandidaten werden gesteld, lukte dit niet.

De publiciteit rond de ingrijpende maatregelen, onlangs getroffen tegen boeren die hun verplichtingen jegens het Landbouwschap niet wisten na te komen, schiep een klimaat waarin de Boerenpartij grotere weerklank kon vinden. Zij bereikte bij de jongste verkiezingen dan ook het volgende verrassende resultaat: 133.094 stemmen of 2,13 % van het landelijk totaal, waarop haar 3 zetels werden toegewezen.

De grootste aanhang vond de Boerenpartij in het zuid-oosten van Friesland, in Drenthe, Overijssel en Gelderland, hoewel ook in de andere provincies hier en daar vrij hoge percentages werden bereikt. Opmerkelijk is, dat de Boerenpartij ook niet onbelangrijk werd gesteund door kiezers in de steden.

De verschuivingen in de stemmenverhoudingen der verschillende partijen zijn dusdanig verlopen, dat daaruit doorgaans niet is vast te stellen wat de herkomst is van de winst of het verlies van deze partijen. Ten aanzien van de Boerenpartij mag echter wel worden gesteld, dat aan haar winst door nagenoeg alle andere partijen is bijgedragen. De mate daarvan is slechts enigszins te bepalen in streken waar een der partijen overweegt, het duidelijkst bij de KVP in Noordbrabant en Limburg.

Wanneer men het stemmenverloop van de algemeen als uiterst rechts gekenschetste Boerenpartij vergelijkt met dat van de CPN en de PSP blijken er weinig uitslagen te bestaan, die de conclusie wettigen dat er rechtstreeks verband zou bestaan tussen de resultaten van de Boerenpartij en die van de beide andere genoemde partijen. Weliswaar boekte de CPN verliezen in de voor de Boerenpartij gunstige provincies

- 5 -

Drenthe en Overijssel, maar met deze verliezen correspondeert dan een nagenoeg evenredige vooruitgang van de PSP. In Gelderland boekte zelfs ook de CPN nog enige winst. Slechts t.a.v. Noordholland, waar zowel CPN als PSP in stemmental achteruit ging, mag het vermoeden worden uitgesproken dat de Boerenpartij daaraan debet is.

In percentage van het plaatselijke aantal kiezers behaalde de Boerenpartij haar beste resultaat toch wel op het platteland. Met name grote delen van Drenthe, Overijssel en Gelderland geven percentages van 4 tot 10 % te zien voor deze partij.

(De enkele plaatsen met meer dan 10 % der stemmen voor de Boerenpartij zijn alle zeer kleine gemeenschappen, waar enkele tientallen stemmen reeds een hoog percentage uitmaken.) Toch zijn er ook agrarische gebieden aan te wijzen waar nauwelijks invloed van de onderhavige partij is aan te tonen, zoals het noorden en westen van Friesland en grote delen van Zuidholland en Utrecht.

Het navolgende overzicht geeft de resultaten der Boerenpartij weer per provincie, waar mogelijk met de cijfers van maart 1962 en 1959.

	Kamer 1963	Staten 1962	Kamer 1959
Groningen	5.848 (2,2%)	-	1.315 (0,5%)
Friesland	7.299 (2,8%)	-	-
Drenthe	7.005 (4,2%)	1.304 (0,8%)	1.609 (1,0%)
Overijssel	14.143 (3,2%)	-	3.288 (0,8%)
Gelderland	22.090 (3,2%)	10.345 (1,6%)	8.092 (1,2%)
Utrecht	6.910 (1,6%)	-	3.135 (0,9%)
Noordholland	23.336 (2,0%)	-	10.216 (0,9%)
Zuidholland	17.517 (1,2%)	-	9.116 (0,6%)
Zeeland	3.214 (2,1%)	-	1.003 (0,6%)
Noordbrabant	16.086 (2,1%)	-	1.649 (0,2%)
Limburg	10.033 (2,3%)	-	-

In de grote steden was het beeld als volgt:

Amsterdam	9.291 (1,9%)	-	6.022 (1,2%)
Rotterdam	3.688 (0,9%)	-	2.377 (0,6%)
Den Haag	3.768 (1,1%)	-	2.909 (0,8%)

- 6 -

VERKIEZING TWEEDE KAMER 1963 - N.D.P.

De Nieuw-Democratische Partij, voor het eerst optredend bij de jongste verkiezingen, bleek met recht een "splinterpartij" te zijn. Zij verwierf 13.092 stemmen, zijnde 0,21 % van het landelijk totaal.

De stemmen voor deze partij zijn vrij regelmatig over het gehele land verspreid, zij het dat de drie grootste steden het gemiddelde percentage iets te boven gingen. Meer dan 0,4 % van het plaatselijke stemmental werd door de N.D.P. slechts behaald in Nijmegen (391 stemmen 0,6 %) en in Oss (75 stemmen of bijna 0,5 %). In de genoemde plaatsen wonen N.D.P.-kandidaten, n.l. twee in Nijmegen en één in Oss.

De kandidaat T. Balk, een ex-N.S.B.'er uit Groningen, moest volgens "De Waarheid" de N.D.P. aantrekkelijk maken voor zijn voormalige geestverwanten. Hij verwierf in zijn woonplaats en in Amsterdam een enigszins opvallend aantal voorkeurstemmen n.l. resp. 87 en 43.

De resultaten van de N.D.P. luiden per provincie en in de drie grootste steden als volgt:

Groningen	562	stemmen	(0,2%)
Friesland	364	"	(0,1%)
Drenthe	229	"	(0,1%)
Overijssel	531	"	(0,1%)
Gelderland	1.384	"	(0,2%)
Utrecht	764	"	(0,2%)
Noordholland	3.462	"	(0,3%)
Zuidholland	3.064	"	(0,2%)
Zeeland	227	"	(0,1%)
Noordbrabant	1.663	"	(0,2%)
Limburg	767	"	(0,2%)
Amsterdam	2.259	"	(0,4%)
's-Gravenhage	982	"	(0,3%)
Rotterdam	1.218	"	(0,3%)